7/3482

T.C.
BAŞBAKANLIK
GÜMRÜK MÜSTEŞARLIĞI
Gümrükler Genel Müdürlüğü

ANKARA
...../...../2004

SAYI : B.02.1.GÜM.0.06.00.08.233-2182

KONU : Yazılı Soru Önergeleri.

14.10.04-028525

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 27.09.2004 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-6929 sayılı yazısı.

İlgide kayıtlı yazınız eki Kırklareli Milletvekili Sayın Mehmet S. KESİMOĞLU'nun 24.08.2004 tarihli, 2688 sayılı ve İstanbul Milletvekili Mehmet Ali ÖZPOLAT'ın 01.09.2004 tarihli, 2707 sayılı yazılı soru önergelerine verilen cevaplar ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerine arz ederim.

Kürşad TÜZMEN
Devlet Bakanı

EKLER :
Ek-1) 24.08.2004 tarihli 2688 sayılı soru önergesi cevabı
Ek-2) 01.09.2004 tarihli 2707 sayılı soru önergesi cevabı.

7/3482

EK-2

İstanbul Milletvekili Sayın **Mehmet Ali ÖZPOLAT**'ın TBMM Başkanlığına tevcih ettiği 01.09.2004 tarihli, 2707 sayılı yazılı soru önergesinde;

"25.08.2004 tarihinde Kanal D Anahaber'de yayınlanan bir habere göre, Mali Şube Ekiplerinin yaptığı operasyonlarda ele geçirilen kaçak mallar için Emniyet, Gümrükler ve Bilirkişiler tarafından yapılan değer tespitleri birbirinden farklılıklar gösteriyor. Örneğin Gümrükler Başmüdürlüğü Emniyet'in beyan ettiği değerin yedide biri oranında bir değer tespiti yapabiliyor. Geçmişte yaşanan benzer olaylara bakıldığında, yargı aşamasında bu değerin giderek buharlaşıyor: **Zira sanık avukatları malların değer tespiti için bilirkişi talep ediyor ve bu bilirkişiler de gümrükten bildirilen rakamın çok altında bedel tayin ediyorlar. Mahkeme sanıklara vereceği cezaları, işte bu bedellere göre belirliyor.** Sanıklar, kaçak malların değerinin üç ile altı katı oranında para cezasına çarptırılıyorlar. Yani malların bedeli ne kadar az olursa, cezası da o kadar az oluyor. Böylece devlet, trilyonlarca lira zarara uğratılıyor, kayıtdışı ekonominin aktörleri de cesaret buluyor." ifadelerine yer vererek,

1- Geçtiğimiz ay ve daha önceki aylarda yapılan, medyaya da yansıyan çok sayıda operasyonda ele geçirilen kaçak malların gerçek değer tespitinde hangi kriterler baz alınmaktadır?

2- Ele geçirilen malların piyasaya sunuluş rakamları belli iken ve bu rakamlara ulaşmak son derece kolayken (zira benzer mallar, yasal ve geçerli fiyatlardan her yerde satılıyor), başka değer tespiti kriterlerine gerek var mıdır? Örneğin piyasada 600 milyon liraya satıldığı bilinen kameralı telefona, Bilirkişi'nin 57 milyon lira değer biçmesi nasıl açıklanabilir? Emniyet'in, Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün ve Bilirkişilerin ele geçirilen kaçak mallara biçtiği değerler arasındaki büyük fark nereden kaynaklanıyor? Rakamların birbirini tutması, en azından birbirine yakın olması gerekmez mi? Gümrükler Emniyet'i, Bilirkişi ise hem Emniyet'i hem de Gümrükler Başmüdürlüğü'nü gerçekçi mi bulmuyor?

3- Aradaki bu yüksek farktan kim zarar ediyor; kimler, ne gibi faydalar edinmiş oluyor?

4- Devlet, trilyonlarca lira zarara uğratılmış olmuyor mu?

5- Aynı zamanda Adalet yanıltılmış olmuyor mu?

6- Düşük değer tespitleri doğrultusunda verilen düşük para cezalarıyla kolayca kurtuldukları düşünülürse, kaçakçılara cesaret verilmiş; kayıt dışı ekonomiye zemin oluşturulmuş olmuyor mu?

7- Konuyla ilgili olarak bundan böyle ne yapmayı; ne gibi önleyici tedbirler almayı düşünüyorsunuz?

8- Kanal D'nin haberi ihbar kabul edilerek geçmişe dönük bir araştırma yapılacak mıdır? Devletin uğratıldığı zararın tespiti ve bu zararın giderilmesi yoluna gidilecek midir?

9- Bu durumda sizce de bir zafiyet, bir hukuk dışılık söz konusu mudur ve bu zafiyetin sorumluları kimlerdir? Bu sorumlularla ilgili, işlem yapılacak mıdır?"

Hususları sorulmaktadır.

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 16. maddesinde mülki amirler, gümrük ve gümrük muhafaza amir ve memurları, emniyet, jandarma ve sahil güvenlik komutanlığına bağlı personelin bu Kanunun suç saydığı fiilleri önleme, izleme ve soruşturmakla yükümlü oldukları belirtilmiştir.

7/3482

4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 29. maddesinde gümrük idareleri kaçakçılık soruşturmalarında ve yargılamalarında müdahil idare olarak görev ve yetkilendirilmiştir. Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda müdahil idarelere tanınan yetki ve görevleri kullanabileceği belirtilmiştir.

4926 sayılı Kanunun 3. maddesinde kaçakçılık fiilleri tanımlanmış, aynı Kanunun 4. maddesinde de 3. maddede tanımlanan kaçakçılık fiillerinin işlenmesi halinde ne gibi cezaların verileceği maddeler halinde belirtilmiştir.

Ayrıca, aynı Kanunun Tanımlar başlıklı 2/m maddesinde, FOB kıymet, CIF kıymet, gümrüklenmiş değerin ne anlama geldiği tanımlanmıştır. Anılan madde uyarınca FOB kıymet deyiminden; eşya için fiilen ödenen veya ödenecek veya ödenebilecek bedel, CIF kıymet deyiminden; FOB kıymet üzerine Türkiye'deki liman veya teslim yerine kadar yapılan nakliye ve sigorta bedelinden oluşan kıymeti, Gümrüklenmiş Değer deyiminden; ithal eşyası için eşyanın CIF değeri ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için FOB değeri ile gümrük vergilerinin toplamını anlamak gerekmektedir.

Kaçakçılığı önleme, izleme ve soruşturmakla görevli olan idareler operasyon gerektiren kaçakçılık olaylarına muttali olduklarında düzenledikleri soruşturma evrakını ve zanlıları 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu kapsamında ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına sevk eder ve Olay Yakalama ve Zaptetme Tutanağı ile de gümrük idarelerine müracaat ederek eşyanın gümrüklenmiş değerini gösterir Kaçak Eşyaya Mahsus Tespit Varakalarının tanzimini ve zaptedilen eşyanın teslim alınmasını talep ederler. Bu itibarla müdahale müzekkeresi düzenlenmek suretiyle gümrük idareleri olaya müdahil olmaktadır. 4926 sayılı Kanunun 4. maddesinde tanımlanan suç vasfına göre gümrük idareleri Kanunun 2/m maddesini dikkate alarak gümrüklenmiş değeri veya CIF kıymeti veya FOB kıymeti tespit etmek suretiyle müdahale müzekkeresi düzenlemektedir.

Kaçak Eşyaya Mahsus Tespit Varakalarından bir suret soruşturma evrakına eklenmek üzere kaçak eşyayı zapteden birime verilmekte, bir sureti de gümrük idareleri tarafından düzenlenen müdahale müzekkerelerine eklenerek ilgili mahkemeye tevdi edilmektedir. Ancak ilgili gümrük idaresince düzenlenen Kaçak Eşya Tespit Varakasında belirtilen gümrüklenmiş değere veya CIF kıymete veya FOB kıymete mahkemelerce itibar edilmemesi halinde, mahkemelerce tayin edilen bilirkişiler tarafından yeniden değer tespiti yapılmaktadır.

Bu itibarla, soru önergesinde belirtildiği gibi emniyet mensuplarının yakalanan eşyanın kıymetini belirlemesi veya tespit etmesi mülga 1918 sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu uyarınca mümkün değildir.

Ayrıca, gümrük idarelerince düzenlenen müdahale müzekkerelerinde belirtilen kıymetlere mahkemelerce itibar edilmemesi halinde mahkemelerce tayin edilen bilirkişiler tarafından yeniden değer tespiti yapılmaktadır. Bilirkişilerce tespit edilen kıymet ile müdahil gümrük idaresince tespit edilen kıymetler arasında çok fahiş bir farklılık bulunması halinde müdahil idare vekili Hazine Avukatlarınca bilirkişi tarafından tespit edilen değere mahkeme nezdinde itiraz edilmekte ve son kararı bağımsız mahkemeler vermektedir.

Diğer taraftan, kaçak zannıyla zapt edilen eşyanın kıymetinin bilirkişilerce düşük gösterilmesinin yanı sıra, mahkemelerce Dış Ticaret Mevzuatı, Tüketici Haklarının Korunması ve Haksız Rekabetin Önlenmesi Kanunu hükümleri dikkate alınmaksızın 4926 sayılı Kanunun 22. maddesi uyarınca teminatla iadeye ilişkin ara kararlar verildiği de anlaşılmaktadır. Ceza Muhakemesi Usulü Kanunu'nun 300. maddesi gereğince bu nevi ara kararların gereği yerine getirilmekle beraber söz konusu kararlara ayrıca itiraz da edilmektedir. Ancak, konu hakkındaki nihai karar mahkemelerce verilmektedir.

7/3482

Ayrıca, anılan Kanunda cezaya esas değerin CIF kıymet, FOB kıymet veya gümrüklenmiş değer olacağı emredici bir ifade ile tereddüde yer vermeyecek bir şekilde belirtilmiştir. Bu kıymetler uluslararası piyasa koşullarına en yakın fiyatlardır ve yargılamada kullanılabilecek en objektif fiyatlardır. Piyasa fiyatları ise gümrüklenmiş değer üzerine dahili vergiler, toptancı karı, bayi ve perakendeci payı ve bilumum satış ve pazarlama giderleri eklenerek bulunmaktadır.

Basında yer alan haberlerde genel olarak piyasa değerleri kullanılmaktadır. Buna karşın öngörülen cezaların piyasa değeri üzerinden tespit edilmesi söz konusu değildir. Bu itibarla, Kanuna göre yargılamada esas alınan değerler ile piyasa fiyatının farklı olması kaçınılmazdır.

Sonuç olarak; gümrük idareleri hukuk devleti anlayışı içerisinde görev ve yetkilerini kanun ve mevzuat dahilinde yerine getirmekte ve yurda kaçak yollardan girerek kaçak zannı ile el konulan eşyanın değerini 4926 sayılı Kanunun 2/m maddesi uyarınca tespit etmektedir. Mahkemelerce bilirkişilere düzenlettirilen raporlara istinaden tespit edilen düşük değerlere gümrük idarelerince yapılan itirazın reddedilerek kararın kesinleşmesi halinde gümrük idaresi olarak Kararı uygulamaktan başka yapılabilecek bir işlem bulunmamaktadır.

Bu itibarla, eşyanın kaçak olup olmadığının belirlenmesi ve kaçak eşyaya uygulanacak cezanın değer tespitine yönelik işlem tesis eden bilirkişilerin, 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun uygulamasında çok önemli sorumlulukları bulunmaktadır.

Bununla birlikte, soru önergesinde belirtilen ve kamuoyunda yanlış görüşlerin oluşmasına yol açan olumsuzlukların önüne geçilmesi açısından Adalet Bakanlığına,

- Kaçakçılıkla mücadelede zafiyetin önüne geçilmesi açısından, bilirkişilerin hem eşyanın kaçak olup olmadığını, hem CIF hem de FOB değerini belirleyebilecek ve devlet alacağını koruyabilecek nitelik ve nicelikte, konusunda uzman kişilerden seçilmesinin gerekli olduğu,
- Bilirkişilerin eşyanın kaçak olup olmadığı, belge ibraz edilmişse belgelere uygun bulunup bulunmadığı, ibraz edilen fatura ve belgelerin muhasebe kayıtları ile ithal belgelerine kadar zincirleme suretiyle araştırma yaparak sağlıklı objektif kriterleri esas almalarının zorunlu olduğu,
- Bilirkişilerin tespitinde dış ticaret ve gümrük mevzuatına vakıf Müsteşarlığımız emekli personelinden yararlanma imkanı bulunduğu,

Hususlarını içeren bir yazı yazılmıştır.

Bilgilerine arz ederim.